

INNEHÅLL

- 6** **Blommorna talar till oss ...**
Förord, Kiki Alberius-Forsman
- 8** **Giv mig ej glans**
Julbetraktelse, Wilhelmina Oldmark
- 10** **Det finns alternativ till militarism**
Litterär predikan, Rosa Liksom
- 14** **Lyckan ligger i skapandet**
Årets konstnär Rainer Jansson, Kiki Alberius-Forsman
- 20** **Med blommor smyckar vi kyrkan**
Åsa Mattsson
- 24** **Blommorna ger mig kraft**
Christina Jansson
- 27** **Blommor återuppstår i min hand**
Christina Jansson
- 28** **Blomstring**
Johanna Evenson
- 30** **Längtan och små glimtar**
Helena von Schoultz
- 32** **Som blommor genom livet**
Robbe Sagulin
- 34** **Blomsterprakt och ogräs**
Miina Fagerlund
- 38** **Den blomstertid nu kommer ...**
Ralf Carlsson
- 45** **Här får vi andas**
Tabita Nordberg
- 46** **Spana efter fåglarna, se på blommorna**
Roger Syrén
- 51** **Dikt**
Olivia Eriksson
- 52** **Utforska, utforska!**
Maria Björkgren-Vikström
- 55** **En blomma är inte bara en blomma**
Doris Eriksson
- 56** **Olvon en midsommarkväll**
Johan G. Granlund
- 60** **Blomsterhandlarens dotter**
Maria Sjölund
- 64** **Svårflörtade tulpaner, prunkande påskliljor och en kyrkblomsodling**
Jenny Jansson
- 68** **Buketter av olika slag**
Margareta Holtti
- 72** **I trädgården är vi alltid två**
Kiki Alberius-Forsman
- 76** **Kan "alla kan blomstra" vara en förenande idé?**
Micke Larsson
- 80** **Kan man reparera rättvisan?**
Petra Granholm
- 84** **Som såpnejlikan**
Johanna Boholm
- 86** **"De blommor som i marken bor ..."**
Kaj-Gustav Sandholm
- 90** **Dikter**
Gerd Karin Nordlund
- 96** **Oändlig nåd**
Janne Kütimaa
- 98** **Humlan**
Roger Fagerholm
- 100** **Jag vet inte varför Gud älskar mig**
William Manase/Gunilla Wahlsten

Foto: Keijo Sjöblom, fotoklubben Obscura

- 104** **Dikter**
Jan-Erik Karlström
- 106** **Därför går jag till Ukraina-platsen varje dag**
Mosse Wallén
- 109** **Meningen med föreningen**
Jenny Jansson
- 114** **Gästboken i skogen**
Kiki Alberius-Forsman
- 117** **Herre, öppna min mun till ditt lov**
Nina Nylander
- 122** **Önska Guds frid och rädda världen**
Jon Lindeman
- 126** **Orgeln – ledsagare i 50 år**
Erland Mattsson
- 131** **Staffan och Nikolaj**
Pekka Kivekäs, övers. Jerker Örjans
- 134** **Se handens heliga tecken**
Iryna Granlund
- 139** **Från Hammarland till Hongkong**
Kiki Alberius-Forsman
- 142** **Som bina med sin flit har berett**
Stefan Ång
- 146** **Dagbok från min audiens hos påven**
Mari Puska
- 151** **En linje dragen i vatten**
Kent Danielsson
- 158** **Korsvägen**
Alva Dahl
- 168** **Carl Micael Dan till minne**
av Maiken Poulsen Englund
- 170** **Henryk Gwardak till minne**
av Kaj-Gustav Sandholm
- 172** **Siv Håkans till minne**
av Roger Syrén
- 174** **Markus Malmgren till minne**
av Kaj-Gustav Sandholm
- 176** **Bildkrönika över åländskt församlingsliv**
- 190** **Ålands församlingar**

Blåelden längs våra vägar skapar en drömsk färdväg. Vad vill blåelden säga oss?

Blommorna talar till oss ...

Det började i en blomsteraffär. Blommorna talar till oss, sa expediten. Men vänta. Just så är det ju! Hej ros, tulpan, nejlika och svärmorstunga! Visst har ni något att säga – om vi bara lyssnar.

” Blommor är tyst närvarande genom hela vårt liv.

När temat för årets Sanct Olof väl är bestämt ser jag mig omkring i min skrivkammare.

Blommor finns överallt, på tapet, gardiner, sängtäcken, på blusen och bordsduken. Blomdoft finns i det levande ljuset, i diskmedlet, i deodoranten.

BLOMMOR ÄR tyst närvarande genom hela vårt liv. De följer oss genom dop, konfirmation, bröllop, födelsedagar och till slut begravning. Och visst är det en vacker traditionen att komma med vita blommor till ett sorgehus?

Året om är de där. Det är hyacinter, julstjärnor och amaryllis till julen, julros – denna ljuvliga julros – genom vintern, snödroppar, krokus, blåsippa, påsklilja, pingstlilja, vitsippa, syren, prästkrage, nyponrosor, blåklocka, rölleka, renfana, och snart är det dags för amaryllisen igen.

EN GÅNG NÄR jag cyklade från Mariehamn till Lemland Granboda började jag räkna blommorna i dikesrenen. Ojoj, det blev många

fibblor och tistlar, blåeld och små vita stjärnor och tusen till, många arter jag inte visste namnet på. Dikesrenar är som evighetstavlur som avlöser varandra kilometer efter kilometer.

BLOMMORNA TALAR om skönhet och glädje. De påminner oss om att njuta i stunden. Det är med blommorna som med Gud. Det finns något underskönt att hämta in och njuta av om vi bara ger oss tid att stanna upp.

Vid redaktionens möte vidgades temat till blomstring. Det säger mer, mycket mer. Hur blomstrar vi som människor? Hur blomstrar församlingen? När är allt som allra bäst? Som vanligt i Sanct Olof tar vi oss an ett tema tillsammans. Vridet och vänder på det.

Nöjsam läsning!

Tack alla som jobbar för årsboken!

I år tackar vi särskilt fotoklubben Obscura, med ordförande Miina Fagerlund, som bidragit med underbara bilder.

Text & foto: Kiki Alberius-Forsman
redaktör, Mariehamn

Foto: Stefan Ång

Giv mig ej glans

Om vi öppnar vårt hjärta och tar emot budskapet om fred och försoning händer något. Vem är det som idag blir lindad och lagd i en krubba? Som inte får plats inne i värmen?

”Giv mig ej glans”, eller *En julvisa* som Zacharias Topelius kallade den, är min favoritpsalm. Utan den blir det inte riktigt jul. Där sjunger vi om *den fest som gläder mest den konung vi har bett till gäst*. Den festen är inte pompa och ståt, utan den festen är kärlek och medmänsklighet. Den funkar inte bara i juletid utan året om. Vi får använda den när vi behöver hjälp att minnas att det inte är det ytliga vi vill åt, inte det snabba. Att vi vill sjunga långsamhetens lov. Prioritera kvalitetstid över kvantitet. Tänka på vår miljö, på vår medskapelse – med måttfullhet, respekt och tacksamhet.

JULEN. Årets stressigaste tid för många. Ekonomisk stress. Känsломäs-sig stress. Det är många som stressar genom julen, ja genom större delen av livet utan att stanna upp och lyssna. Allt för att få den perfekta julen, det perfekta livet. Men ibland är inte livet perfekt. Det är i det ofullkomliga som vi får se det sköra och det vackra. Gud finns också i det, minst lika mycket. Gud finns i oss. Det som krävs av oss är inte fina omständigheter.

Jag läste ett skämt någonstans: Det är inte hälsoinspektionen vi ska bjuda

hem till oss på jul, utan Jesusbarnet. Det är det inre som är det viktiga, inte det yttre – det enkla duger gott – om bara en önskan finns att ge barnet utrymme. En fest med kärlek och medmänsklighet.

Margareta Melin skriver att redan före tidens början blev människohjärtat, våra hjärtan, beredda för att rymma det eviga, det gudomliga ljuset. De många ljusen vi tänder i juletid vittnar om vår längtan efter ljusbarnets födelse inom oss själva; vår längtan efter sanning och frid, efter evig kärlek.

Om vi öppnar vårt hjärta och tar emot budskapet om fred och försoning händer något. Vem är det som idag blir lindad och lagd i en krubba? Som inte får plats inne i värmen? Ingen av oss kan rädda hela världen, men du och jag kan göra något. I varje handling för vår medmänniska och för vår medskapelse, liten eller stor, kan vi vara en del av den fred som världen längtar efter. Och vi gör det inte ensamma ...

Jungfrun skall bli havande och föda en son, och man skall ge honom namnet Immanuel, Gud med oss. (Matt 1:23)

Wilhelmina Oldmark, församlingspastor i Mariehamns församling, boende i Kumlinge prästgård

Rosa Liksom
Litterär predikan på Mariehamns litteraturdagar
i Sankt Görans kyrka 24 mars 2024

Sanningens kraft trots allt ett bättre skydd än världens starkaste armé, sa författaren Rosa Liksom i sin predikan under litteraturdagarna. Foto: Kiki Alberius-Forsman

Det finns alternativ till militarism

Att vara aktiv inom fredsrörelsen och att prata om fred tycks i dag uppfattas som svammel från en förgången tid. I själva verket behövs fredsrörelsen kanske mer än någonsin.

Ärade åhörare! I mitt tal vill jag adressera två frågor som sysselsätter mig: Vad kan litteraturen göra för att desarmera det strukturella våldet? Och varför behöver vi fredsrörelsen?

Efter att ha överlevt andra världskrigets fasor, krävde filosofen och författaren Jean-Paul Sartre av sina samtida, i synnerhet författarna, att de skulle se sig i spegeln. Han efterlyste en ”engagerad litteratur” – vars syfte inte var att göra författarna till de politiska tendensernas tjänare – men att efter Auschwitz förmå människor att ärligt och uppriktigt möta den västerländska civilisationens totala förnedringstillstånd och upplysningens fullkomliga förfall i hjärtat av Europa. När vi nu förbereder oss för kärnvapenkrig, kan man fråga sig hur långt vi har fjärat oss från Sartres bild av förnuftets förfall efter världskrigen.

År 1955, tio år efter att Förenta staterna förstörde de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki med atombomber, publicerade filosofen Bertrand Russell en appell mot kärnvapen. Bland de namnkunniga undertecknarna fanns Albert Einstein, och den centrala delen av texten lyder:

Vi ställer er en fråga, en svår, fasansfull, oundviklig fråga: Kommer vi att förinta mänskligheten, eller kommer mänskligheten att avsluta kriget?

När vi nu förbereder oss för kärnvapenkrig, kan man fråga sig, har vi glömt andra världskrigets lidanden i Europa och i Finland, Har vi glömt Hiroshima och Nagasaki?

NÄR FINLAND 2023 anslöt sig till världens största militärallians, betonade våra ledare att Natos mest avskräckande egenskap bygger på

innehavet av kärnvapen. När vi nu är medlemmar i Nato och placering av kärnvapen på finländskt territorium inte längre ses som omöjligt, har termen ”kärnvapenskydd” blivit frekvent. Den terrorbalans som kärnvapenskyddet upprätthåller ignorerar

” *Det så kallade kärnvapenskyddet har en monsterlik skugga som hotar hela planetens liv.*

fullständigt att hela folk, djur, skogar, vattendrag och luften vi andas, går förlorade i händelse av ett kärnvapenkrig.

President Niinistö konstaterade nyligen att bruk av kärnvapen måhända kunde betyda slutet för Ryssland, men att ett fullskaligt kärnvapenkrig skulle betyda slutet för hela den mänskliga civilisationen. Enda sättet att slutgiltigt förhindra kärnvapenkrig är destruering av alla kärnvapen. FN:s avtal om förbud av kärnvapen som trädde i kraft i januari 2021 syftar till just det. Inte en enda kärnvapenmakt eller Natomedlem, Finland inberäknat, har skrivit på avtalet.

DEN KÄNDA italienska tänkaren Antonio Gramsci, menar att vi lever i monstrens tid, där vedertagna tänkesätt, värderingar och verksamhetsmodeller krossas, medan nya ännu inte har ersatt de föregående.

Människans överkonsumtion och våldsamhet påskyndar det sjätte massutdöendet, ekokatastrofen, och den för varje dag ökande risken för världskrig är ett övertygande bevis på ett dylikt historiskt förnedringstillstånd. Har vi tappat förnuft och hjärta?

Att vara aktiv inom fredsrörelsen och att prata om fred tycks i dag uppfattas som svammel från en förgången tid. I själva verket behövs fredsrörelsen kanske mer än någonsin. Den behövs för att påminna om att det finns alternativ till militarism och våld. Den behövs i kraven på att man följer internationell rätt och utveckling av densamma. Den behövs för upprättande av kärnvapenfria zoner och destruering av kärnvapen och för att upprätthålla tron på världsfreden och tilldela agerande baserat på ickevåld en nyckelposition i den världsomfattande fredspolitik. Om vi tappar tron på freden och diplomatins möjligheter att lösa problem mellan stater kommer vi att glida in krig.

SOM FÖRFATTARE undrar jag hur jag ska fortsätta längs den väg som stakats ut av författare som Pentti Haanpää, Veijo Meri och Marko

Tapio. De hade varit ute i krig och återvändande från fronten som pacifister. Hur kan man beskriva människan som beundrar militarism och den starkares rätt samt hennes plats i naturen bland andra arter?

Engagerad litteratur innebär också att bygga upp det slags kommunikation som respekterar annorlundaskap och ett pluralistiskt samhälle. Den engagerade författaren letar efter sätt på vilka man kan visa varifrån och hur våldet uppkommer och hur litteraturen kan delta i sökandet efter motkraft.

DET ÄR BRA ATT MINNAS att varje människas insats i främjandet av fredsarbetet och den ekologiska rörelsen är betydelsefull, för de stora förändringarna växer underifrån, små bäckar som blir till en stor flod. Som exempel kan nämnas medborgarrörelsen mot kriget i Vietnam och den pacifistiska rörelse som leddes av Gandhi. Modet att trotsa en av världens mäktigaste kolonialmakter ändrade historiens gång på ett avgörande vis.

Vi behöver också en fredsrörelse som växer fram på individnivå, en motvikt till den militära övermakt som är på väg att glida oss ur händerna.

DET ÄR ETT OBESTRIDLIGT och klart faktum att det så kallade kärnvapenskyddet har en monsterlik skugga som hotar hela planetens liv. Med filosofen Thomas Wallgrens ord, är sanningens kraft trots allt ett bättre skydd än världens starkaste armé. I strävan efter denna sanning sträcker sig också den sökande och korsbelysande litteraturen med sina egna, specifika, litterära medel.

JAG ÖNSKAR oss människor fred och god vilja, för vi behöver varandra och en planet vi kan leva på även i framtiden.

Rosa Liksom
författare, Helsingfors

Den pysslande tänkaren Rainer Jansson i Jomala Gölby skapar föremål med historia i sin källarverkstad.

Lyckan ligger i skapandet

I källaren på ett stort, grått hus i Jomala Gölby öppnar sig ett stilrent, finurligt skaparkaos, vackert för ögat, lugnande för sinnet. Här finns allehanda metallskrot, pottor och plåtar, nycklar och klädnypor, snören, kaffekannor och en halv fiol. Här hittar vi årets konstnär Rainer Jansson, pysslare och livsfilosof.

Skärvor av ett liv, ett självporträtt.
Foto: Rainer Jansson

Rainer Jansson säger sig bli uppriktigt förvånad och mäktat stolt över att utses till "årets konstnär" av Sanct Olofs redaktion.

– Jag kallar mig hantverkare, säger han. Men visst, när jag inte får sova på nätterna ligger jag i timtal och tänker ut vad jag ska tillverka och sedan går jag ner i min källare, sitter och ser på tingen, glömmer tid och rum och börjar sedan skapa något nytt av det gamla.

Varför kallar du dig inte konstnär?

– Konstnärer, det är sådana som Picasso och Joel Pettersson. Jag önskar att jag hade deras förmåga. Nä, jag är nog mest hantverkare jag.

VERKSTADEN är hans snickarbo. Här trivs han allra bäst med sitt pyssel.

– Jag sitter länge och tittar på

Får det vara en kopp? Eller får det vara?
Foto: Rainer Jansson

skrothögarna omkring mig för att se om något passar ihop, så borrar jag hål, gängar, skruvar och svetsar. Ofta gör jag om, gång på gång, många gånger. Konsten är att sätta punkt, att veta när arbetet är färdigt.

– Det får inte bli överarbetat, då blir det tantigt, brukar de säga ...

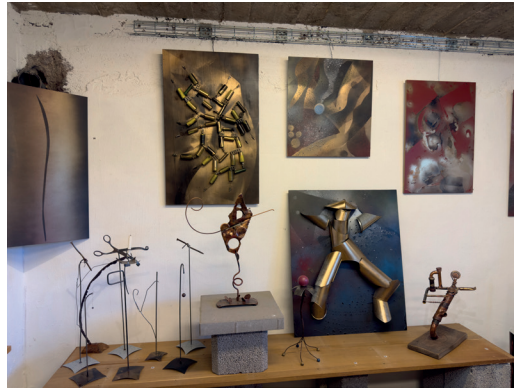
När vet man att en sak är färdig då?

– Det blir förstås en egen bedömning. Det är när färg och form riktigt passar ihop. Då är det färdigt. Ibland blir det klart med en gång, som när jag blev ilsken för att en plåt inte blev som jag önskade och kastade en yxa mot den. Det blev ett par vackra revor som sprack upp i färgen. Så var det klart.

KANSKE LIGGER skönheten i alla prylar i att de har en historia, allt är gjort av material som återvinns.

Visst ser vi ett godmodigt ansikte?

I huset i Gölby finns flera utställningsrum i källaren.

Eller så ligger kanske skönheten i det gyllne snittet som han verkar vara väl förtrogen med, det finns till och med ett schema på väggen om hur man räknar ut snittet på olika ytor. Ögat landar och trivs i de rätta punkterna. Betraktandet av Rainers föremål verkar alltid bli en vila.

MÅNGA KÄNNER igen Rainer som mannen bakom disken i Ehns ramaffär på Torggatan i Mariehamn. Tillsammans med hustrun Elsbet drev makarna butiken i 50 år. Här ramade han in konstverk, bröllopfoton och broderier på löpande band. Otroligt många passepartouter har han skurit till i sina dar.

– Jag brukar säga att jag tack vare mitt jobb sett konst i över 50 år. Det var ett bra arbete för jag fick samtidigt kontakt med så många människor. En del kom in i butiken bara för en

pratstund, ofta ville de ha en slant till ”kaffe” också – jag tror nog oftast den gick till öl ... Detta uttalande förvånar knappast. Rainer, supersympatisk som han verkar vara, hjälper såklart alla som behöver hjälp.

Ehns var, och är ännu i dag, en hantverksbutik som säljer pysselsaker som färger, flirtkulor, silkespapper, glitterklister ...

– Ålänningar tycker om att pyssla, speciellt kvinnorna, därför blir de äldre också, säger Rainer med ett litet skratt.

ANDRA KÄNNER igen Rainer som Majas pappa i filmen om Stormskärs-Maja, den första filmen, den från 1976.

– Turister som kom in i affären kände genast igen mig och likadant var det när jag var på resa i Finland. Jag blev lite kändis, kan man säga.

Följande text av Snorre Sturlason har varit Rainers rättesnöre i många år. Texten finns på en tavla i verkstaden:

”Allt i skapelsen även de av människor slöjdade tingen har ett inre ämne och en inre form och det är de gravlagda tingens inre väsen som följer den döde till underjorden.”

Det stora huset uppe på kullen i Gölby kallas Farmen, Rainers far drev en rävfarm här en gång. Här fanns också en kvarn, en såg och annan småindustri och huset byggdes stort för att rymma arbetare. I källaren som i dag är Rainers verkstad inrymdes tidigare ett bageri.

Här i Gölby är han, som han säger, stadigt planterad. Han är född i september 1934 och han var 12 år när han flyttade hit, från ett annat hus i samma by. Här växte han upp med två systrar och gick sina första skolår i Björnsby skola och senare i Lantmannaskolan.

I DE TIDIGA TONÅREN började han bära 70-kilossäckar till kvarnen, men plötsligt blev det för tungt, ryggen tog slut. En läkare rekommenderade honom att låta ryggen vila i två år. Då fick han börja studera.

I Ålands yrkesskola lärde han sig till svarvare och det var som svarvare han gick till sjöss, först på *Bonny* och senare på *Degerö*.

– Den båten blev min uppfostringsanstalt, säger han.

Han blev både reparatör och tredje maskinist ombord, utan formell utbildning.

– Jag tyckte det var spännande att gå i land och bli bekant med befolkningen på olika ställen. I Havanna, till exempel, gick jag på bakgatorna och fick lära ett gäng kasta diskus.

Diskus blev hans gren i unga år, en gång blev han fyra på ett SFI-mästerskap.

AV CHIEFEN på *Degerö* blev han en dag rekommenderad att gå in i en kemikalieaffär i Mariehamn och se på en särdeles snygg flicka. Det gjorde han. Och snart blev de två ett par. Med Elsbet, Bettan som han säger, fick han tre döttrar och ett riktigt långt, tryggt och trevligt äktenskap.

– Jag har haft mycket roligt i unga år. Jag tyckte om att dansa, allt var som en riktig sjömansvals, det var bara ljus i de åren.

MEN ALLT HAR inte varit solsken i Rainers liv. En av döttrarna omkom i en bilolycka i USA när hon var 19 år.

Blomma av spikar.

En lie blir en tulpan.

Det gäller att sätta punkt vid exakt rätt tillfälle.

– Det var en rattfull som körde på henne. Hon avled direkt. Det var grymt, orimligt och helt onödigt att en så ung flicka ska behöva gå bort, säger han.

– Det var då jag lärde mig gråta, berättar han vidare. Bettan och jag låg på våra sängar och bara grät och grät. Men flera gånger visade sig några vita fåglar i fönstret, fåglar som jag aldrig sett vare sig tidigare eller senare. Vi såg det som ett tecken, en hälsning från vår flicka ...

EN ANNAN helt otrolig historia vill Rainer också berätta.

– Jag satt i butiken i stan när det var rätt lugnt och tecknade lite på fri hand. Det blev en profil i blyerts, en man med rätt spetsig näsa.

Några dagar senare såg han i Hufvudstadsbladet en tecknad profil av en man som på pricken liknade

mannen han tecknat. Det var författaren Alexis Kivi.

– Långt senare har min dotter släktforskat och kommit fram till att jag är släkt med just Alexis Kivi.

Oj, vilket märkligt sammanträffande! Vad tror du, hur kan sådant bara hända?

– Jag tycker det är bra att det finns saker vi inte kan förklara. Då har vi nåt att fantisera om. Det vore ju tråkigt om allt var begripligt och klart.

MED ÅREN säger han sig ha fått upp ögonen inte bara för tingens skönhet utan också människors skönhet. Men gynnandet av skönhet, till exempel på en dansbana, kan vara grymt.

– Det var ju fruktansvärt att vi lät flickor sitta som panelhonor förr i världen. Guds skapelse har alltid något skönt inom sig.

Du nämner Gud så tveklöst. Är du kyrklig av dig?

– Nej, det skulle jag inte säga. Men låt mig säga såhär: Jag är övertygad om att det finns något som vi återvänder till.

Du är en handens man, hantverkare och pysslare, men samtidigt en läsare som citerar Bibeln nu och då, och filosof, hur går det ihop?

– Jag läser rätt mycket, gärna kåserier, Alf Henrikson och Torsten Ehrenmark beundrar jag. Och jag prenumererar på Grönköpings Veckoblad. Där finns mycket skoj. Så är jag gammal frimurare, det är ju också en livsfilosofi.

På dina arbeten förstår jag att du är en fredsvän.

– Jo, jag brukar tänka att det alltid finns två sidor av allt, en svart och en vit och alla tycker de har rätt. Men varför kan parterna inte börja med att förhandla? Förhandling blir det ju alltid förr eller senare. Det är bättre att göra det innan en massa liv har spillts i onödan.

Text: Kiki Alberius-Forsman
redaktör, Mariehamn

Foto: Stefan Äng, där ej annat anges
kyrkoherde, Jomala

Hur är det, får du sålt dina verk? Känner du dig uppskattad och förstådd?

– Nå, inte gör jag det här för att bli poppis precis. Jag säljer lite nu och då, men inte känner jag mig förstådd precis. För mig är det ju själva tillverkningen av de här, mina pallriga saker, som skänker tillfredsställelsen. Där ligger lyckan, i skapandet.

Temat i år är blomstring – vad säger det ordet dig?

– Blomstring det är något nytt, något som sprudlar, något eller någon som är i sin blomstrande period.

Till sist – under 2024 har du blivit 90 år, vad har du att säga om åldrande?

– Det dåliga är den avtagande hälsan. Det som är bra är att kunna se på livet och tillvaron utan fordringar och begär.

Med andra ord; Det finns tydligen en slags blomstring för alla åldrar.